

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből Julius 23-dik napján, 1813-dik esztendőben.

Nagy Britannia.

A' Régens Princz ilyen írást küldött Jun. 28-dikán a' Parlamentumnak mind két házához: —,

„Ó Királyi Hertzegsége megfontolván azt, hogy melly fontos dolog lehet Angliának boldogságára nézve az, ha oly előre való intézetek tétettetnek, mellyek az Országlószekeket olyan állapotba helyeztessék, hogy mind azokat a' környülállásokat haszonra fordíthassa, a' mellyek magokat a' száraz Európa' mostani állapotjára nézve elé adhatják; s a' maga bizodalját a' Parlamentom' buzgóságába és tapasztalásába helyeztetvén, reméni, hogy az olyan eszközöket veszen elé a' maga böltsessége szerént, mellyek abba az állapotba helyeztetik ő Kir. Hertzegségét, hogy az ellenségnek minden célzásait megbuktathassa.“

Olyan hir terjedett el Londonban a' Princznek ezen írására nézve, hogy a' Parlamentom' ülései nem soká ismét bé fogának rekesztetni, és hogy míg a' lenne, újabb summának meghatározatását kívánja attól a' Régens Princz. Mint előre hallatott, 5 millió font Sterlinget (körülbelöl valami 55 millió forintot) kíván.

A' felső ház minden ellenvetés nélkül meghatározta a' következő napon a' Lord Liverpool ajánlására, hogy a' Régens Princz kívánságát a' szokott megköszönő írás által

helybe hagyja: az alsó ház Biztosság' eleibe adta a' Princz' írását, olyan rendeléssel, hogy 30-dikban terjessze a' ház eleibe az eránt való vélekedését. *Whithbread* pedig előre jelentést tett, hogy ő ezen alkalmatossággal bizonyos hozzádást fog javallani.

A' Ministérium Jun. 25-dikén útnak indította Londonból *Makenzie* urat a' szárazra, a' szövetzeges armádáknak fő hadi szállásokra. Ez az a' *Makenzie*, a' ki egy alkalmatossággal sokáig alkudozott volt, de minden foganat nélkül, *Morlaix* városában, a' Frantzia és Anglus foglyoknak költsönös kitereltetések eránt.

S v é t z i a.

Az Orosz birodalom, Dánia, Svétzia, és Anglia között folyt, de foganatlanul félbeszakadott alkudozásokra nézve, ilyen Ministeri jelemést bcsátott a' külső dolgokra ügyelő Svécus Minister a' Stocholmban tallató idegen követekhez: —

„Uram! szerentséjének tártja a' Svétziai Minister a' Király ő Felsége nevében tudósítani az Urat a' következőkről. Ő Felsége az Orosz Császár egy levelet küldött Aprilis 29-dikén Dresdából a' mi Koronaörökös Hertzegünkhöz, melyben jelenti ő Császári Felsége, hogy a' Hertzeg *Dolgorucky* magaviseletével mintsen meglégedve,

ezért hogy az eleibe adatott útasításokat általhagta, melyre nézve neki megparantsoltatott, hogy Koppenhágát haladék nélkül oda hagyja, és a Császári fő hadi szálláson is meg ne jelenjen. *Dánus Követ: Stein-Bille* vissza küldetett Londonból, oly nyilatkozatással, hogy az Angliai Országlószek semmi féle alkudozásokra nem fog különben lépni, hanem csak Svétziával és az Orosz Birodalommal együtt; és hogy a Dánus Udvarnak, a' melly tudja azt, hogy melly szélesen kiterjedő kötelezésekre ajánlotta el Anglia magát, tökéletesen meggyőződve kell az eránt lenni, hogy a' két Hatalmasságok (t. i. Anglia és Dánia) között) soha semmi békesség és semmi kötés lábra nem állhat egyéb fundamentomon, hanem csak a' melly az Anglia, Svétzia és az Orosz birodalom között fennálló szövetséggel egészen megegyez. Az akkor Hámbugban volt Anglus Követre volt biztatva, hogy az Anglus udvarnak ezen nyilatkozatását ott Hámbugban mondja meg a' Dániai Ministernek Gróf *Bernstorfnak*: hanem minthogy ez a' Gróf az alatt Londonba megérkezett, tehát ott mondatott meg neki magának a' dolog, mellyel minden további alkudozások félbe szakadtak. Kéri a' Svétziai külső dolgokra ügyelő Minister az Urat, hogy tiszteletének bizonyítását fogadja - el. —

„*Engelström*

Olasz Ország.

A' Mailandi udvari újság szerint meg mind gyűlnek Olasz országnak minden részeiből Verona, Vicenza, és Bassano felé a' Frantzia és Olasz seregek az *Etsch* mellé rendeltetett Szemmeltartó armádához. Ugyan oda vette útját Julius 4-dikén Mailandból is a' testőrző sereg, a' melly két Osztályokból áll. A' hozzá tartozó ágyúk 5-dikben indultak utánna.

Gratien, Palombini, és Bellotti, mind hárman Osztályos Generálisok, Jul. 5-di-

kén visszaérkeztek Spaayol országból Mailandba. Ezek is az Etschez vannak rendeltetve.

A' Velencei őrző seregnek nagy része parantsolatot kapott az indulásra.

A' Vice Király Junius 28-dikén Mailandot oda hagyván *Monczába* ment, a' hol a' familiája a' nyári napokat tölti. Míg Monczába mulatott ő Cs. Hertzegsege, az alatt az úti készületeit útnak indították Mailandból Verona felé a' Szemmeltartó armáda' fő hadi szállására. Jul. 3-dikén maga a' Vice Király is Montzából ugyan oda indult, 's 4-dikben estve megérkezett, a' hol semmit sem mulatott, hanem útját Pádua felé folytatta, a' hol az Albanói ferdőnél a' Vice Királynéval találkozott; ezzel együtt 5-dikben a' Páduanál össze gyülekezve lévő seregekkel mustrát tartatott, a' honnét végezetre mind ketten Velenczébe vettek útjokat, 's nagy pompával fogadtattak.

Spanyol Ország.

Itt következnek az Albuferei Hertzegnek Marschal *Süchetnek* a' Hadi Ministerhez írott három levelei; azon történetekről, a' mellyek rész szerént az Alicante felé rúgó. Valencziai határokon a' *Xucat* vizenél, rész szerént pedig Kataloniában Tortosánál és Tarragonánál, a' múlt Juniusnak lefolyta alatt előfordultak, 's a' melyekről a' közelbbi M. Kurir csak röviden emlékezhett: —

„1-ső levél. *Valentzia*, Jnn. 4-dikén 1813. Hertzeg Uram! Délutáni 4 óra van, és éppen ezen szempillantásban veszem a' Tortosai Komendánstól ezen jelentést. Uram! Valami 180 Anglus hajók tegnap délutáni 5 órakor Tarragonával állellenben állottak, és úgy látszott, hogy *Villa nova de Lites* felé tartának. Kőlt Tortosában Junius 3-dikén estve a' 9-re 3 főtálykor. —

„Ezen környülalásokra nézve am

határozta magamat, hogy 6000 gyalogokkal és 800 lovasokkal alsó Katalónia felé útnak induljak, ott a' Gen. Decaen seregit is össze szedjem, 's az Anglusokat, ha lehet meg verjem. Vagyok 's a' többi. —

„II-dik Levél. *Tortosa*, Jun. 21-dikén reggeli 6 óraker, 1813. Hertzeg Uram! A' Siciliani - Anglus seregeknek az Alicantei kikötőhelyben történt hajóra való ülésekről, ezen kikötőhelyből lett elevezésekről, 's a' Tortosai kőfalak alatt Junius 2-dikán történt hirtelen való megjelenésekről már tudósítottam Exc.ádat. Az ellenséges armáda azon éjjel a' partra kiszálván, a' város mellett a' *Col de Balaguer* nevű hegyen lévő *San Felipe* nevű erősségnek körül kerítésére sietett, arra 3-dikban néhány batteriákból tüzelni kezdett, de ez az 5 napokig tartott ágyúztatásnak ditséretesen ellent állott; 's az ellenségnek valami 300 embereit rész szerént megölte, rész szerént megsebesítette: hanem Jun. 7-dikén az abban lévő puskáporos ház fellobbanván, magát (ez a' *San Felipe* nevű erősség) azon reggel feladni kényszerítettett. Az ellenség pedig egyszersmind *Tortonát* is szorongatta, a' tengerről és szárazról arra tett kemény ágyúzása által. —

„Mihelyest nekem az ellenségnek Alicantei től lett elevezése tudomra esett, azonnal minden rendeléseket megtettem, hogy az ellenség' czélzása felől hírt vehessek; ugyan akkor az eránt is rendelést tettem, hogy Gen. *Decaen* a' maga seregeit Barcelonánál össze gyűjtven, onnét jöjjön a' Tarragonát ostromló ellenségre; magama' *Xucar* mellől Jun. 2-dikán a' Gen. *Munier*, *Pannetier*, és *Aigremont* osztályait *Tortosa* felé útnak indítottam, Valencia városától 10 Fr. mériföldenyire voltam, midőn értesemre esett; hogy a' *Balaguer* hegyén lévő erősség magát feladta légyen, a' hol ágyúimat Tarragona felé kellett volna elvinnem. Elvágattatván e'szerént előtem a' Tarragona felé vivő ország-út, a' hegyek között kerestem ösvény-utat sere-

geimnek, hogy megérkezésemet a' Tarragoniai derék ősző seregnek, melly az ellenségtől való felkérertetést mind ez ideig nagy bátorsággal vissza vetette, a' hegyekről tudára adhassam. El is értem ezen czélzásomat Jun. 12-dikén, midőn a' hegyeken nagy tüzeket rakattam, és seregeimet 13-dikban *Valladellor* nevű faluig vittem, a' honnét ezek is láthatták Tarragonát, őket is lehetett látni Tarragonából. Ugyan ekkor Gen. *Maurice Mathieu* is egész Arbosig előre nyomult Barcellonából Tarragona felé. Az őrző seregnek hathatós elmentállása, és seregeinknek Barcellona 's Valencia felől lett megérkezések, annyira megijesztették az ellenséget, hogy Tarragonának ostromlását azonnal félbe szakasztotta, 's 27 ágyúját, véghetetlen sok bombival, golyóbissal, és haubitzzal egyetemben ott hagyta. Az ő 180 különböző lömbféle hajói is eleveztek az öbölből, 's a' Balaguerei ágyúk' oltalma alatt állapodtak meg. Ezt a' sok vitorlát az öbölben együtt látni, igen szép volt. Már itt telyeséggel nem árthattak a' mi szárazon tsatázó seregeink, a' már rész szerént hajóra ült, rész szerént a' Balaguerei sántzokon lévő ágyúk által fedeztetődő ellenségnek. —

„Míg ezek Katalóniában Jun. 16-dikáig e'képpen folytak, az alatt a' Valenciái tulsó határokon ilyen mozdulásokat tettek az ellenséges vezérek: A' Castellai lögerben Spanyol Gen. *Del Parque* 18,000 emberekkel a' Gen. *Murray* seregének helyét, a' melly Katalóniába evezett vala, elfoglalta; *Elio*, a' másik Spanyol Generális szélső vityázóinkat nyomta vissza. Én Generális *Harispet* hagytam volt a' Xucaron túl 2 Osztályokkal hátra, olly rendeléssel, hogy az én elmeneteltem után seregeit a' Xucar tulsó vidékeiről azonnal vonja vissza ezen viznek innenső partjára, és az ott lévő sántzokba szállítsa belé. Gen. *Harispe* ezen mozdulásokat pontossággal teljesítette. — *Elio* réá ütött ugyan hátuljáró lovas tsapatunkra: hanem ennek vezére Gen. *Masotop*

megfordulván, ötet vissza verte, 50 embereit rész szerént megölte, rész szerént megsebesítette, 's 60 emberit és annyi lovát elfogta; *Oroman* nevű Irlandus Oberster is a' foglyok között van; 13-dikban ismét hozzá fogott az ellenség a' maga próbatételeihez, *Alcira* és az *Alberiquei* híd felé nyomulván; *Duque de Parque* és *Anglus Generális Roche* hevesen előre nyomultak *Caraxante* városához, hanem az ő sűrű soraik ezen városnak kertjeinél által törettek; a' dolog heves verekedésre került; 400 Spanyolok ölettek vagy sebesedtek meg; 700 közemberek és 30 tisztek zászlóval együtt elfogattak; 's az ellenség e'képpen egészen megfutamtatt; és ezen történet után egész Jún. 18-dikáig semmi próbát nem tett. —

„Ezen idő alatt mind a' *Balaguerei* öbölben tartózkodott az ellenséges hajós sereg; nekem pedig, minthogy ezen napok alatt tsupa pusztaságokon kellett folytatni hadi munkámat, viz' dolgában fogyatkozást szenvedvén, a' *Tarragonai* útra kellett kivánni seregeimet; itt esett értésemre, hogy *Gen. Maurice Mathieu* már egész *Reuszig* elenyomult, hogy az *Anglusok* a' *Balaguerei* erősséget felakarják vettetni, és hogy ők e' szerént *Kataloniában* dolgozni nem szándékoznak, a' mely dolgoknak kitanulása nekem arra szolgált okúl, hogy további munkáimat azokhoz képesten intézzem-el.“

„III-dik levél. *Valencia* Jul. 25-dikén, 1813. Hertzeg Ur! Hogy az ellenséges hajós sereg mozdulásait követhessem, kéntelen voltam lemondani arról a' gyönyörúségről, hogy a' *Tarragonai* Komenzánsnak *Gen. Bertolettinek*, 's a' vezérlése alatt lévő őrző seregnek személyesen szerentsét kívánhassak, azért, hogy *Tarragonát* illy dicséretesen védelmezték. Ha én *Tarragonába* mentem volna, hat napot vesztettem volna el: tehát jobbnak tartottam lehető hamarsággal *Valencia*ba vissza térni, azért, hogy az *Anglusok* élébb oda ne

érkezzenek mint én, 's a' többi. Vagyot 's a' többi. —

„*Albuferai* Hertzeg Marschal

Ezen levelét még hosszszabban folytatja az *Albuferai* Hertzeg: hanem hogy egyéb tárgyaknak is helyt adhassunk, ennek től részét tsak summássan teszszük ide, min következik: — Ezen leveleiben 30 ágyúr sok mozsárra, bombira, rumra, sós búst teszi Marschal *Süchet* az ellenség' vesztésit, mellyek felégettettek. De sokkal nagyobb volt az a' vesztés, mellyet az ellenséges hajós sereg *Junius* 21-dikére virradéjjel szenvedett, midőn a' *Kataloniai* partoktól való eltávozása után az *Ebro* torkánál sok hajói feneken akadtak, mellyek közül öt egészen elveszett. A' *Francia* seregek rendkívül való sebességgel és sok szenvedéssel való útat tettek vissza *Valencia* felé: de tsakugyan így sem előhették volna meg az *Anglusokat*, ha ezeket az ellenkező szél még nem akadályoztatta, 's hajóikat el nem szállasztotta a' partokhoz nem kergette volna. Napjában 15 *Francia* mértföldet tettek a' *Musnier* és *Aigremont* seregei a' *Valenciai* partok mellett, tsakhogy az *Anglusoknak* ellen állhassanak; a' kik, ha a' szél meg nem akadályoztatta volna őket, *Castellon de la Plana* mellett a' partra kiszállottak volna; 's e' szerént a' *M. Süchet* vezérlése alatt lévő sereget a' *Harispe* seregétől, a' melly a' *Xucar* vize mellett verekedett, elszakították volna. —

„Így végződött tehát (ezek az *Albuferai* Hertzegnek a' *Hadi* Ministerhez intézett utolsó szavai) Hertzeg *Uram*, az *Anglusoknak* ezen expediziojok, melly által ők 81 *Fr.* mértföldnyire terjedő tsatározó mezőn nem tehettek egyebet, hanem tsak egy kis erősséget foglaltak-el, 's ebben egy hadnagyot fogtak-el 83 emberekkel egyetemben, míg az alatt magok, a' *Xucarnál* és *Tarragonánál*, több mint 1600 elestekből sebesekből, elfogattakból, és szökevé-

nyekből álló kárt valloítak. Éképpen próbálták, Hertzeg Ur, az Anglusok Kataloniában ismét feleleveníteni a hadakozást; de úgy látszik, hogy a' resultátum messze esett az ő céljoktól. Én 48 óra alatt jöttem vissza Tortosából Valentziába. Vagyok 's a' többi. —

„*Albuferai* Hertzeg, Marschal.

Geronából is érkezett Párisba a' hadi miniszterhez Gen. *La Marquetól* egy tudósítás arról, hogy Jun. 23-dikán, és így nem soká azután, hogy Alsó Kataloniában a' feljebb leírt dolgok történtek, felső Kataloniában is megmútatták magokat a' Palamosi és Rosasi öblökben 15 Anglus línea hajók: 's éppen akkor Spanyol vezér Bátor *Eroles* a' hegyekről, mint a' nép erőssítette, valami 5000 gyalogokkal és 200 lovas insurgensekkel lejövön, hogy az Anglusok kiszállítását lehetővé tegesse, lenyomult Banolás városához a' tenger mellé. —

„Talam (ezek a' Gen. *La Marque* szavai) a' Generális *La Marque* jelenléte által bátorítottván, itt nagyobb eltökéllettséggel verkedtek a' Spanyolok, mint közönségesen szoktak; az ő lovassaik, minekutánna a' mi Miquelet - Kompániáink között rendetlenséget tsináltak volna, még a' várost is vissza vették egy szempillantantig: de tsakugyan ismét kiverettettek tartalék seregeink által. A' *Szent Narcissus* Huszárok, a' kik néhány ízben réánk tsaptak, az úttzakon és piatzon össze vagdaltattak; némeltyek elfogattattak; 30 lovaikat kezünkbe hagyták. Azután tsak a' tenger partjának és Miaganas nevű falunak védelmezésén iparkodott az ellenség, de innét is elkergettetvén, rendetlenül futott vissza a' hegyek közzé. Mind együtt valami 600 emberre teszik az ő egész vesztesít, a' mellét, hogy a' Spanyolok az ő seregeiket és sebeiket, mikor lehet, magokkal elszokták hirtzolni. Az Anglus hajók 2 nap mulva

eltávoztak a' nevezett öblökből.“ — (Ezket eddig a' Párisi Monitör adta - ki).

Alsó Slézia.

Az Orosz Császár, Pruszszus Király, és a' Svétziai Koronaörökös Hertzeg, minekutánna itt a' Trachenbergi kastélyban Julius' 9-dikétől fogva 13-dikáig együtt lettek volna, visszatértek innét, a' Császár a' maga fő hadi szállására Peretwaldauba Reichenbach mellé, a' Pruszszus Király Berlinbe, a' Svétziai Koronaörökös pedig a' maga fő hadi szállására.

S z a k s z o n i a.

Dresdából így irtak Jul. 9-dikén: *Napoleon* Császár holnap el fog innét útazni néhány napokig; Torgauban fölöstökömöz, Wittenbergában meghál, és 11-dikben Magdeburgba érkezik, a' honnét, mint mondják, Würzburgba és Bambergbe is el fog menni. — Azt is mondják, hogy a' betegeknek egy részt Dresdánál tsónakokra ültetik, és Magdeburgba viszik. A' sántok az Albis mellyékein, Dresdánál és másutt is, már majd mind készen voltak; a' mellyek készen nem voltak, nagy szorgalmatossággal készítetttek.

B é t s. Jul. 22-dikén.

Cseh országból ezeket írják: — Császár és Király ő Felsege Julius 13-dikán Brandeishból *Prágába* bémenvén, ott a' Királyi kastélyban a' Würzburgi Fő és Nagy Hertzeggel ebédelt, 's ebéd után *Brandeishba* ismét kiütazott.

Az Austriai külső dolgokra ügyelő Cs. K. Miniszter Gróf *Metternich* ő Excellenziaja, a' velle lévő Udvari Titkos Státus - Cancellaria' tagjaival egyetemben, ezen hónapnak 12-dikén *Prágába* megérkezvén, a' Gróf *Schönborn* házába szállott - bé.

Frantzia Császári Követ Gróf *Narbon-*

ne, Dresdából jöven, 10-dikben — Orosz Császári Titkos Tanácsos *Amstetten* úr, Reichenbachból jöven, 11-dikben — Orosz Császári Követ *Alopéus* úr, 's Prusssziai Statusminister Báró *Humbold* úr, mind ketten Peilauból jöven, 12-dikben — oda t. i. Prágába, liasonlóképpen megérkeztek.

Leg újabb újságok.

Minekutánna a' Valenziai és Katalonai történetekről a' fejjebb eléfordúlt Spanyol tziikkely alatt hosszasan írtunk volna: azóta érkeztek - meg közönséges újság leveleinkben a' következő tudósítások. Ezek Déli Frantzia országból érkeztek, és azt beszéllik, hogy a' múlt Junius harmadik és negyedik heteiben fontos hadi történetek fordultak elé *Spanyol országban*.

Lord *Wellington* t. i. Május' közepétől fogva megtámadólag kezdette folytatni a' hadakozást, 's azóta minden nap folytak a' verekedések a' fő armádáknál (az úgy nevezett Portugalliai és északi Spanyol armádáknál). A' Frantziák ugyan egész Junius 21-dikéig elkerültek hátrálás által minden fő útközetet, hanem ekkor beérte őket az ellenség *Vittoriánál*, a' hol a' verekedés minden eddig tudva lévő körülmények szerint, az Anglusokra nézve egészen jó következással végződött. Három Frantzia szakaszarmádák, a' *Jourdan*, *Reille*, és *Clauzel* vezérlések alatt, rendkívül való sokaságú ártillériának, munitciónak, és bagázsának elvesztése után, a' *Bidassoa* megé kéntelenítették hátrálni (a' melly víz északi Spanyol országot Frantzia országtól elválasztja).

Bourgos várát magok felvették a'

Frantziák. Úgy halljuk, hogy az Anglus armáda az ellenségnek kergetése közben két részre vált; a' főbb rész a' Gen. *Hill* vezérlése alatt a' *Bidassoa* felé nyomult előre: Lord *Wellington* pedig maga 10 ezer Anglusokból és néhány Spanyol csapatokból álló sereggel Marschal *Süchel* ellen andúlt, a' ki némelly tudósítások szerint *Barcellona* felé vonta - el magát.

Sok Spanyol familiák, a' kik *José* Királlyal tartottak, elfutván, Frantzia országba jöttek által.

Párisból érkezett magános levelek erősítik, hogy a' *Dalmatziai* Hertzeg (Marschal *Soult*) Julius 5-dikére virradó éjjel Párison által Spanyol ország felé utazott légyen - el, hogy Császár' Helytartója (Lieutenant del' Empercur) nevezet alatt a' Spanyol országi seregek' vezérlését által vegye a' hol (mint a' feljebb eléadott legújabb tudósításokból látók) nagy hevességgel elkezdődött a' verekedés.

A' Prusssziai Correspondens, a' Frantzia és vellek szövetséges seregeket, Szlóniában 35, alsó Luzátziában 15, felső Luzátziában 70, a' Szakszoniai Választó Fejedelemségben és az Anhalti vidékeken — mind együtt 170 ezer emberekből erősíti állani. Azoknak a' Fr. seregeknek számát, a' mellyek Junius végéig Szlóniából kitakarodtak, 50 ezerre teszi. A' Hertzeg Poniatovszky alatt lévő, és az Olasz országból jött seregek, belé vannak számláltatva a' felső Luzátziába lévő seregekbe tsak az alsó Albisi és a' Castiglionei Hertzeg vezérlése alatt a' Ménus mellett lévő armádák nintsenek a' felsőbbekkel összesen számláltatva.

Julius 21-dikén így állott a' Bétsi Cursus: — 100 Forint Conventziós pénz, 157. Forint és 1/2 kr. Váltótzédulában.